

Asia: VN/1230/2026

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Perheenyhdistämisen odotusaikaa koskeva ehdotus

Esityksen mukaan opiskelijan perheenjäsenen oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä olisi, että opiskelija on oleskellut Suomessa vähintään yhden vuoden ajan ennen perheenjäsenen hakemuksen jättämistä.

Kuntaliitto arvioi, että odotusaika voi turvata nykyistä paremmin opiskelijoiden ja heidän perheenjäsentensä toimeentuloa, edistää hallittua maahantuloa ja ehkäistä väärinkäytöksiä. Odotusaika voi antaa opiskelijoille realistisemmän kuvan Suomessa asumisen kustannuksista ennen perheen tuomista maahan.

Kuntaliitto katsoo, että odotusaika voi kuitenkin heikentää Suomen kansainvälistä houkuttelevuutta opiskelumaana. Muutoksen myötä myös perheet, joilla on lähtökohtaisesti realistiset suunnitelmat ja hyvät taloudelliset edellytykset perheensä toimeentulon varmistamiseksi, valitsisivat opiskelukohteeksi toisen maan.

Opiskelijat ja heidän puolisonsa nähdään kunnissa tärkeänä työllisten ryhmänä sekä merkittävänä potentiaalina alueiden elinvoiman edistämisessä. Mikäli työvoiman kysyntä alueilla kasvaa nopeasti, voi perheenyhdistämisen lainsäädännön tiukentaminen näkyä yhä selvemmin myös osaavan työvoiman saatavuuden heikentymisenä.

Yhdenvertaisuuden näkökulmasta esitys kohdistuu kolmansien maiden kansalaisiin ja voi siten lisätä eriarvoisuutta eri opiskelijaryhmien välillä. Esityksessä todetaan, että puolisoista ja lapsista erossa olemisen hyvinvointi- ja kotoutumisvaikutuksista perheellistyneisiin kansainvälisiin opiskelijoihin ei löydy tutkimustietoa. Kunnat kuitenkin arvioivat esitetyllä odotusajalla ja perheestä erossaololla olevan heikentävä vaikutus perheellisten opiskelijoiden hyvinvointiin, kotoutumiseen ja opiskelumenestykseen. Erityisesti kahden vuoden maisteriopiskelijoiden lapset ehtisivät odotusajan vuoksi osallistua usein ainoastaan valmistavaan opetukseen. Tämä haastaisi kotoutumista pitkällä aikavälillä. On lisäksi huomioitava, että odotusajan tilanteessa perheen kuluja syntyy kahteen maahan.

Odotusaika vaikuttaisi kotoutumispalvelujen kysyntään ja palvelutarpeiden ennakointiin kunnissa. Odotusaika vähentäisi kotoutumisen alkuvaiheen palveluita tarvitsevien asiakkaiden määrää tilapäisesti heti lain voimaantulon jälkeen. Asiakasmäärän asettuminen pidemmällä aikavälillä riippuisi siitä, miten muutos vaikuttaisi perheellisten opiskelijoiden hakeutumiseen Suomeen. Kunnissa arvioidaan, että opiskelijaksi hakeutuminen voi vähentyä esitetyn muutoksen myötä pysyvämmiin.

Kuntaliitto katsoo, että opiskelijoiden perheenyhdistämisen odotusajan asettaminen on perusteltua, mutta sen pituuden ja kohdentamisen oikeasuhtaisuutta on syytä arvioida suhteessa kotoutumiseen, perhe-elämään, opiskelijoiden hyvinvointiin ja alueiden elinvoimaan. Kokonaisuutena lakiuudistuksen ei tulisi heikentää osaavan työvoiman saatavuutta.

Ulkomaalaislain ja tutkija- ja opiskelijalain soveltamista koskeva ehdotus

Kuntaliitto pitää sääntelyn yhdenmukaistamista lähtökohtaisesti kannatettavana. Esitys käsittelyaikojen pidentymisestä on kuitenkin heikennys nykyiseen. Esitys johtaisi tilanteeseen, jossa opiskelija saapuu maahan ilman varmuutta perheenjäsenen oleskeluluvan saamisesta sekä perheenyhdistäminen mahdollistuisi aikaisintaan puolitoista vuotta opiskelijan oleskelun alkamisesta. Kuntaliitto katsoo, että pidentyvää käsittelyaikaa ei voida pitää kohtuullisena ja Suomen kilpailukykyä lisäävänä.

Kielitaitoedellytystä koskeva ehdotus

Kielitaidon varmistaminen oleskeluluvan edellytyksenä on lähtökohtaisesti kannatettava tavoite, sillä se tukee opintojen sujumista ja ehkäisee väärinkäytöksiä.

Toisen asteen koulutuksen osalta kielitaitoedellytyksen soveltamista tulisi kuitenkin täsmentää, sillä sääntelykokonaisuus jää tältä osin vaikeaselkoiseksi.

Esityksen mukaan oppilaitos arvioi kielitaidon riittävyyden ja laatii siitä todistuksen, jonka perusteella Maahanmuuttovirasto lähtökohtaisesti katsoo edellytyksen täyttyvän. Oppilaitoksen arviolle annetaan näin aiempaa suurempi merkitys oleskeluluvan myöntämisessä, mikä käytännössä laajentaa koulutuksen järjestäjien roolia maahanmuuton ohjaamisessa. Vaikka varsinainen

päätösvalta säilyy viranomaisella, järjestely tosiasiallisesti siirtää arviointivastuuta osin oppilaitoksille.

Lisäksi Kuntaliitto huomauttaa, että mikäli kielitaitoedellytyksen todistamista koskevaan sääntelyyn jää tulkinnanvaraa, voi soveltamiskäytännöissä syntyä eroja oppilaitosten välillä, mikä voi vaikeuttaa opiskelijoiden yhdenvertaisen kohtelun toteutumista. Myös käytännöt rajalla tapahtuvaan puuttumiseen tulee olla selkeitä ja kohtelu yhdenvertaista.

Kuntaliitto muistuttaa, että opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (64 §) mukaan kunnille ja koulutuksen järjestäjille on korvattava uudet ja laajenevat tehtävät täysimääräisesti valtion varoista. Tätä ei esityksen vaikutusten arvioinnissa ole huomioitu.

Toimeentuloedellytystä koskevaa asetuksenantovaltuutussäännöstä ja sen perusteella säädettävää valtioneuvoston asetusta koskeva ehdotus

Kuntaliitto kannattaa esitystä toimeentuloedellytystä koskevasta asetuksenantovaltuudesta. Toimeentuloedellytysten perusteluissa tulisi huomioida opiskelijan tosiasialliset elinkustannukset, pääkaupunkiseudun asumisen korkeammat kustannukset sekä koulutusastekohtaiset erot. Toimeentuloedellytysten taso ja tason perustelu tulee arvioida myös erityisesti alaikäiset opiskelijat huomioiden, jotta perheenjäsenillä on kyky turvata alaikäisten opiskelijoiden opiskelu Suomessa.

Muuta lausuttavaa esityksestä

Opiskelijoiden ja heidän perheenjäsentensä toimeentulon varmistamisessa on tunnistettava myös erilaisten välittäjien ja ns. koulutusagenttien rooli. Kuntaliitto pitää tärkeänä, että Suomen elinkustannuksista ja työllistymisestä välittyvä tieto on luotettavaa, realistista ja ajantasaista, jotta muuttajien odotukset muodostuvat kestäväälle pohjalle. Opiskelijarekrytoinnin eettisyyden varmistamiseksi ja ei-toivottavaan toimintaan puuttumiseksi on etsittävä ratkaisuja yhteistyössä eri toimijoiden näkökulmat huomioiden.

Niskavirta Maija
Suomen Kuntaliitto ry